

zaterdag

25.03.2017

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Pieter Bergé

Kammerorchester Basel & Sol Gabetta

Tchaikovsky & Beethoven

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Het Kammerorchester Basel (CH) wordt beschouwd als een van de toonaangevende kamerorkesten in de internationale muzikscene. Naast hun eigen abonnementconcerten in Bazel treedt het orkest geregeld op in de belangrijkste concertzalen en festivals ter wereld. Het innovatieve ensemble gaat altijd op zoek naar nieuwe manieren van interpretatie, zowel op historische als op moderne instrumenten. Zo kregen ze veel lof voor hun historisch geïnformeerde interpretatie van Beethovens symfoniecyclus onder leiding van hoofdgastdirigent Giovanni Antonini. Het orkest werkt samen met artiesten als Maria João Pires, Andreas Scholl, Isabelle Faust en Fazil Say en produceerde verschillende opnames op klassieke labels als Sony, Deutsche Harmonia Mundi en Warner Classics. De komende vijftien jaren gaat Kammerorchester Basel in samenwerking met het Italiaanse ensemble Il Giardino Armonico de 107 symfonieën van Haydn uitvoeren en opnemen. Sinds 2013 wordt het orkest door Clariant International Ltd. ondersteund.

Dirigent Giovanni Antonini (IT) studeerde aan de Civica Scuola di Musica en het Centre de Musique Ancienne in Genève. Hij is oprichtend lid en dirigent van het barokensemble Il Giardino Armonico, waarmee hij als dirigent en als blokfluit- en dwarsfluitsolist doorheen Europa, Noord- en Zuid-Amerika, Australië, Japan en Maleisië reist. Hij is artistiek leider van het Wratislavia Cantans Festival in Polen en hoofdgastdirigent van het Mozarteum Orchester en Kammerorchester Basel. Antonini is regelmatig te gast bij onder andere de Berliner Philharmoniker, het Koninklijk Concertgebouworkest en het Tonhalle Orchester en werkte met prestigieuze artiesten samen als Cecilia Bartoli, Isabelle

Faust, Viktoria Mullova en Giuliano Carmignola. Hij voert steeds meer repertoire uit de 16e en 17e eeuw uit met bijzondere aandacht aan de kunst van improvisatie en dirigeerde verschillende operaproducties, waaronder Mozarts *Le Nozze di Figaro* en Handels *Alcina* aan het Teatro alla Scala in Milaan.

Celliste Sol Gabetta (AR) kreeg internationale lof nadat ze in 2004 de 'Crédit Suisse Young Artist Award' won en haar debuut met de Wiener Philharmoniker en Valery Gergiev maakte. Ze won op haar tiende haar eerste wedstrijd en sindsdien ontving ze verschillende prijzen, waaronder 'Gramophone Young Artist of the Year' in 2010 en een nominatie voor een Grammy Award. Gabetta treedt op met toonaangevende orkesten als de Berliner Philharmoniker, Bamberger Symphoniker en Philadelphia Orchestra en met dirigenten als Giovanni Antonini, Krzysztof Urbanski en David Zinman. Als een veelgevraagde gast bij internationale festivals verscheen ze in onder andere de Lucerne, Salzburg en Gstaad Menuhin festivals met orkesten als het Koninklijk Concertgebouworkest en het SWR Radio Symfonieorkest. Ze heeft een uitgebreide discografie en in 2007, 2009, 2011, 2013 en 2016 werd ze 'Instrumentalist of the Year' genoemd door Echo Klassik voor haar opnames op het label Sony.

Uitvoerders en programma

Kammerorchester Basel: orkest
Giovanni Antonini: dirigent
Sol Gabetta: cello

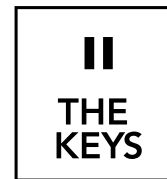
—

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
Ouverture uit *Le Nozze di Figaro*, KV492

Pyotr Il'yich Tchaikovsky (1840-1893)
Andante Cantabile uit *Strijkkwartet nr. 1 in D voor cello en strijkers*, opus 11
Rococovariaties, opus 33

— pauze —

Ludwig van Beethoven (1770-1827)
Symfonie nr. 3 in Es 'Eroica', opus 55

Dit concert is een KEYS-concert. THE KEYS-club is een dynamische groep van jonge ondernemers, muziek- en cultuurliefhebbers, die het Concertgebouw steunen om zijn ambities waar te maken. Interesse? www.the-keys.be

WORD VRIEND ...
Steun het Concertgebouw en boek als eerste uw tickets voor seizoen 2017-2018. Meer voordelen op www.concertgebouw.be/vrienden

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Beethovens *Derde symfonie*

Beethovens *Derde symfonie* (1802-05) is een van de meest iconische werken uit de hele Westerse muziekgeschiedenis. Volgens velen staat zij zelfs symbool voor de doorbraak van 'de romantiek' in de muziek. Op alle mogelijke manieren gaat Beethoven in dit werk inderdaad de strijd aan met de heersende klassieke conventies, en wel op een zodanig radicale manier dat – zoals de oude Haydn beweerde – de wereld daarna 'nooit meer dezelfde zou zijn'. De ongebreidelde natuur van Beethovens symfonie blijkt al meteen uit de enorme omvang ervan. Waar klassieke symfonieën gewoonlijk zo'n 25 minuten duren, wordt die lengte in Beethovens

Derde symfonie zowat verdubbeld. Nog belangrijker is het feit dat deze uitbreiding geen loutere 'uitvergroting' is, maar echt ontstaat vanuit een andere compositorische benaderingswijze. Beethoven gebruikt de traditionele structuren nog wel als referentiekader, maar zet ze onder een enorme spanning. De muziek lijkt zich van binnenuit te ontwikkelen, met een organische kracht die niet te stuiten valt. Ze overwoekert als het ware de heersende normen: thema's zijn daardoor lang niet meer zo transparant, het harmonisch parcours neemt soms vreemde bokkensprongen, en de verhouding tussen de 'zuivere' presentatie van het thematische materiaal en de complexere verwerking ervan slaat door in het voordeel van de laatste. De muziek wordt doorwrochter; meer en meer doemt het beeld op van de wroetende componist die als het ware zelf bedolven wordt onder de kracht van zijn muzikale uitgangspunten.

Een ander element dat sterk bijdraagt tot dit gevoel van overweldiging zijn de vele ritmische en metrische spanningen. Vaak misgunt Beethoven zijn luisteraars een duidelijk en veilig 'cadansgevoel': eerder schudt hij zijn luisteraars door elkaar en onderwerpt hen aan de onregelmaat van een dramatisch gebeuren.

De dramatische intenties van de muziek blijken ook uit de ongebruikelijke titel van het werk: *Sinfonia Eroica*. Oorspronkelijk had Beethoven een andere (niet minder ongewone) titel vastgelegd, namelijk *Buonaparte*. Daarmee wilde hij eer betuigen

aan de toenmalige consul Napoleon, die voor hem de kernwaarden van de Franse revolutie incarneerde. Zoals algemeen geweten heeft Beethoven die titel evenwel geschrapt nadat hij was ingelicht over Napoleons voornemen om zich tot keizer te laten kronen. Beethoven concludeerde daaruit dat Napoleon 'slechts een mens was zoals alle anderen', die 'nu een tiran zou worden, de mensenrechten met voeten zou treden en enkel nog zijn eigen ambitie zou dienen'. Hij veranderde de titel daarom in het neutralere *Sinfonia Eroica*, en voegde er later nog aan toe: 'per festeggiare il sovvenire di un grand'uomo' ('ter herinnering aan een groot man') – als zou de grootheid van Napoleon enkel nog tot het verleden zou behoren. Muziekhistorisch is deze anekdote vooral significant omdat ze laat zien hoe de idee om aan muziek een buitenmuzikale inhoud te geven hier binnensluipt in het traditioneel abstracte genre van de symfonie.

'Op alle mogelijke manieren gaat Beethoven in dit werk inderdaad de strijd aan met de heersende klassieke conventies.'

In dit verband is vooral ook het tweede deel veelbetekenend: het is een uitgesponnen treurmars ('marcia funebre'), een type van muziek dat in feite thuishoorde in de militaire context. Een treurmars introduceren in een symfonie was in het begin van de 19e eeuw zonder meer een controversiële daad. Extra interessant is zeker ook de dubbele betekenis van de treurmars: initieel bedoeld als een eerbetoon aan Napoleon, kreeg het deel later vooral de connotatie van een verre herinnering te zijn. Daardoor klinkt er in de grootsheid onvermijdelijk ook bitterheid mee. Ook het laatste deel van de symfonie heeft onrechtstreeks een programmatische betekenis. Beethoven grijpt hierin namelijk terug naar een thema dat hij eerder al gebruikt had in onder meer het ballet *Prometheus*. De Prometheus-figuur, symbool voor stoutmoedigheid en verzet tegen de heersende machtsstructuren, wordt hier dus ook impliciet gekoppeld aan Napoleon, waardoor hem een quasi-mythische allure wordt verleend.

Van al die grandeur en mythevorming is maar weinig terug te vinden in het eerste deel van dit concert. De *Ouverture* tot Mozarts *Le Nozze di Figaro* is een (schijnbaar) vederlichte maar ook frenetieke compositie, die de sfeer van de laat-18e-eeuwse *opera buffa* perfect weet te vatten. Eerder dan dat Mozart zijn opera inzet met een mooi uitgebalanceerd thema, laat hij meteen een forse wervelwind door het theater zoeven. Daarna volgt een cascade aan muzikale karakters, die alle slechts kortstondig de kop opsteken. De muziek raast door, in een krachtige ademstoot van amper vier minuten. De komedie is natuurlijk nog niet concreet, maar de toon is wel al degelijk gezet: de toeschouwer mag zich verwachten aan een turbulente opeenvolging van verwarringen, verwisselingen, vergissingen ... Daarbij toont

Mozart permanent zijn onwezenlijke theatrale genie: steeds kort en bondig, slagkrachtig, geschakeerd en – bovenal! – doordrongen van geraffineerde onderhuidse spanningen. Tchaikovsky's *Rococovariaties* zijn de meest recente compositie op het programma (1877). Zoals uit de titel blijkt, is het werk echter meer op het verleden dan op de toekomst gericht. Tchaikovsky kiest enerzijds voor een heel traditionele vorm (de variatiereeks), en anderzijds voor een midden-18e-eeuwse stijl die eenvoud verbindt met een rijke ornamentatie. Daarvoor grijpt hij ook terug naar een relatief klein orkest, en blijft hij ver van de pathetiek en tragiek van zijn symfonisch werk. De *Rococovariaties* zijn bovenal een pretentieloze compositie, die, volledig in de esthetiek van de 18e eeuw, vooral de ambitie koestert om het publiek te behagen. Voor vele cellisten is het een paradestuk, waarbij ze de gratie van hun instrument mooi kunnen koppelen aan de virtuoze kwaliteiten ervan.

Pieter Bergé

De eerste uitvoeringen van de *Sinfonia Eroica*

Het bekende verhaal, afkomstig van Beethovens leerling Ferdinand Ries (1784-1838), is dat Beethoven in woede uitbarstte en het titelblad van zijn *Derde symfonie*, 'Buonaparte' genaamd, verscheurde toen hij vernam dat Napoleon Bonaparte, ooit zijn held, tot keizer was gekroond. Er werd uitvoerig over geschreven en het verhaal verkreeg de status van een populaire anekdote. Minder bekend zijn de gebeurtenissen en kritieken naar aanleiding van de eerste uitvoeringen van deze *Sinfonia Eroica in Es*, opus 55. Zoals destijds gebruikelijk, werd ook deze symfonie eerst enkele malen in privé uitgevoerd (voor een select publiek) vooraleer een officiële première plaatsvond. In februari 1805 verscheen in de Leipzige Allgemeine musikalische Zeitung voor het eerst een kritiek over een uitvoering in het paleis van prins Franz Joseph Max Fürst Lobkowitz (1772-1816) aan wie deze symfonie, in plaats van aan Napoleon, werd opgedragen. Vermoedelijk tijdens een andere privé-uitvoering in het Lobkowitzpaleis, waarover Ries vertelt, dirigeerde Beethoven zelf en in de tweede helft van het eerste deel bracht hij het orkest zodanig in de war dat het ganse deel vanaf het begin moest hernomen worden. De criticus van de AMZ die een andere uitvoering in het Lobkowitzpaleis moet bijgewoond hebben, was ondanks dat hij een groot vereerder van Beethoven was, zoals hijzelf aangaf, niet bijster enthousiast. 'Deze lange, uiterst moeilijke compositie is eigenlijk een vermetele en wilde fantasie. Ze ontbreekt zeker niet aan frappante en mooie passages waarin men de talentvolle en energieke geest van haar schepper moet erkennen: zeer dikwijls verliest ze zich in ongeregeldheid. Door het grillige en bizarre verliest men het overzicht en gaat de eenheid verloren.' Diezelfde criticus

woonde blijkbaar ook de eerste publieke uitvoering bij op 7 april 1805 in het Theater an der Wien. Hij veranderde nauwelijks van mening: 'Ook deze keer vond ik geen reden om mijn vroegere oordeel te herzien. Zeker bevat dit nieuwe werk van Beethoven grote en vermetele ideeën en, zoals men van het genie van deze componist kan verwachten (Beethoven dirigeerde) kreeg ze een krachtige uitvoering, maar deze symfonie zou er veel bij winnen (ze duurt een gans uur) als Beethoven besloot ze in te korten en er meer lichtheid, klaarheid en eenheid in te brengen.' Deze kritiek verscheen in de AMZ van 1 mei 1805. Volgens Carl Czerny, die deze première bijwoonde, zou iemand in het publiek hebben uitgeroepen: 'Ik betaal nog een kreuzer als men dit ding stopt!' Dionys Weber, directeur van het Praags Conservatorium, vond deze symfonie gevaarlijk immoreel en de grote Carl Maria von Weber spaarde in zijn 'Künstlerleben' de sarcastische opmerkingen ten aanzien van deze 'heroïsche' symfonie niet. Pas door Berlioz en Wagner zal met veel lof en bewondering over deze symfonie worden geschreven.

Johan Huys

Kammerorchester Basel

eerste viool

Yuki Kasai
Mirjam Steymans-Brenner
Tamás Vásárhelyi
Timoti Fregni
Sylvia Gmür Ziesche
Johannes Hase
Kazumi Suzuki Krapf
Annina Wöhrle

tweede viool

Anna Faber
Valentina Giusti
Caroline Mateos
Noëlle-Anne Darbellay
Denise Gruber
Vincent Durand
Verena Giovanazzi

altviool

Katya Polin
Mariana Doughty
Bodo Friedrich
Anne-Françoise Guezingar
Carlos Vallés García

cello

Christoph Dangel
Hristo Kouzmanov
Georg Dettweiler
Ekachai Maskulrat
Elisa Siber

contrabas

Stefan Preyer
Daniel Szomor
Peter Pudil

fluit

Isabelle Schnöller
Frederic Sánchez

hobo

Isabelle Schnöller
Frederic Sánchez

klarinet

Etele Dosa
Guido Stier

fagot

Matthias Bühlmann
Till Schneider

hoorn

Olivier Darbellay
Mark Gebhart
Konstantin Timokhine

trompet

Simon Lilly
Jan Wollmann

pauk

Alexander Wäber

HENK VAN RENSBERGEN
wo 25.01.17 — zo 16.04.17

Fotograaf Henk van Rensbergen is al meer dan dertig jaar gefascineerd door de magie en spanning van leegstaande fabrieken en vergeten kasteeltjes. Sinds 2015 werkt hij aan een nieuw project met beelden van hoe de wereld er zou kunnen uitzien als de mens zou uitsterven. Een selectie van zijn foto's is momenteel te bewonderen in het Concertgebouwcafé.

Rotterdams Philharmonisch Orkest © Hans van der Woerd

za 01.04.17 / 20.00 / Concertzaal
**Rotterdams Philharmonisch Orkest /
Goerner speelt Rachmaninov**

Rachmaninovs *Eerste pianoconcerto* vereist technisch meesterschap en analytische doortastendheid: iets voor pianist Nelson Goerner dus. Het Rotterdams Philharmonisch Orkest koppelt dit immens populaire werk aan Debussy's meest invloedrijke orkestwerken.

Brussels Philharmonic © Wouter Van Vaerenbergh

vr 07.04.17 / 20.00 / Concertzaal
**Brussels Philharmonic /
Rachmaninov & Prokofiev**

Zowel Prokofievs *Sinfonia Concertante* als Rachmaninovs *Symfonische dansen* groeiden pas jaren na de première – volkomen terecht – uit tot populaire werken. Een Russisch programma, met als kers op de taart *Maslenitsa*, een werk waarvoor de Franse Connesson zicht liet inspireren door Russische volksfeesten.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV